

Katoliški GLAS

Uredništvo in uprava:
Gorica, Riva Piazzutta štev. 18
Uredništvo za Trst:
Ulica Valdirivo 35/II., Tel. 29210

Poštno ček. račun: štev. 9-12410
Cena: Posamezna štev. L 20
Naročnina: Mesečna L 85
Za inozemstvo: Mesečno L 150

Leto III. - Štev. 17

Gorica - 26. aprila 1951 - Trst

Izhaja vsak četrtek

Italijanska krščanska demokracija in Slovenci v Italiji

Primorski Slovenci priznavamo, da nam je katoliška vera najdražja svetinja. V luči katoliških načel motrimo svet in po teh večnih načelih vrednotimo in presojujemo vse svetovno dogajanje. Kot integralni in prepričani katoličani se iskreno borimo za zmago Kristusovega kraljestva na zemlji, ki je kraljestvo resnice, pravice in dobrote. V boju za uveljavljanje resnice in pravice dvigamo glas proti vsakomur, ki tepta ti božji hčerki, pa naj bo tudi rodni brat. Tako pozna ves svet naš brezkompromisni boj zoper brezbožni komunizem. Junaški mučenci iz vojne dobe, desetstisoč naših pregnancev in beguncev, svetle povojne žrtve, kot sta na pr. č. g. Izidor Zavadlav ter urednik »Demokracije« Slavko Uršič, so prepričljivi svedoki naše načelne zgrajenosti in ideološke doslednosti.

Naša sodba in obsodba, ki sloni na večnih krščanskih načelih, pa ni in ne sme biti enostranska in zato ne velja samo za odkrite sovražnike katoliške vere in morale, kot so brezbožni komunisti, ampak velja in mora veljati tudi za one, ki se proglašajo za viteze in zaščitnike verskih in нравnih vrednot, kot je na pr. italijanska krščanska demokracija. V skladu s Kristusovimi besedami: »Po sadovih jih boste spoznali« se ne oziramo pri našem razsojevanju na besedna zagotavljanja pravovernosti in krščanske načelnosti, temveč na njihovo konkretno in praktično delovanje. Kriterij, po katerem jih sodimo, je njihovo delovanje: če uveljavljajo

vedno in povsod božje zapovedi, če je njihovo življenje skladno s proglašanimi resnicami, če se njihovi nazori in življenje, teorija in praksa ujemajo.

Današnji uvodnik hoče pretresti na osnovi te dosledne načelnosti odnose italijanske demokratske stranke do slovenske manjšine v Italiji.

Pri zadnjih državnozborskih volitvah smo Slovenci na Gorškem in v Benečiji pokazali svoje iskreno katoliško prepričanje. V veliki večini, zlasti v Benečiji, smo oddali svoj glas križastemu ščit, ne glede na omamne obljube raznih »front«, ki so brenkale na narodne strune. V oni usodni uri smo Slovenci izpričali, da nam je vera nad narodnost. Zato smo pa upravičeni, da zahtevamo od ital. demokratske stranke, ki proglašajo ista krščanska načela, da stopa tudi ona po poti katoliške načelnosti ter da izvaja kot vodilna vladna stranka pravično politiko do slovenske manjšine.

Če tudi priznamo De Gasperijevi vladi precejšnje zasluge za italijanski narod, zlasti da je rešila državo komunističnega udara, denarne inflacije, da je upostavila red v rdeči Emiliji in na Siciliji ter da je dosegla vidne uspehe v zunanji politiki, moramo ugotoviti, da je ista vlada, v kateri imajo vodilno vlogo ital. katoličani, zavzela docela ne-krščansko šovinistično politiko do slov. manjšine ter da je, če že ne zakrivila, vsaj dopustila, da so se teptale in se še danes teptajo najelementarnejše človečanske in na-

rodne pravice v kričeem navzkrižju z naravnim in pozitivnim božjim pravom. Ital. kršč. demokracija je tako izdala katoliško načelnost in se izneverila rimski modrosti: »Fiat justitia et pereat mundus!«, in tudi Kristusovemu ukazu: »Ljubi bližnjega kakor samega sebe!« Ne stori bližnjemu, česar ne želiš sebi!« Čisto pozabila je, da na polju vere, morale in krščanske načelnosti ni velikih in malih narodov, narodnih večin ali manjšin, lastne in tuje koristi — ampak zgolj in samo katoliška načelnost, kot izhaja iz večnega zakona (lex aeterna), ki je konkretno volja božja. Bog sam. Ital. demokratska stranka je stopila tako na pot dvojne morale, makjavelističnega utilitarizma, poganškega nacionalizma.

Te težke obtožbe bi lahko podprli z nešteti dokazi. Tu samo omenjamo, da ni ital. demokratska vlada do danes še izdala posebne manjšinske zakonodaje, kot bi bila dolžna v skladu s prevzetimi obvezami mirovne pogodbe in zlasti z določili čl. 6. in 116. italijanske ustave; da ni uzakonila slov. šolstva ter ni dala niti ene ljudske šole beneškim Slovincem; da ni še vrnila gorškim Slovincem po fašistih zaplenjenega ali kakorkoli zasežene javnih uradov slov. govora ter zaprla usta v občinskem svetu slov. občinskim zastopnikom; da pri izdaji delavskih knjižic in sprejemanju na delo načrtno zavrača vse naše ljudi ter pušča umirati gladu toliko slov. družin. Posebno težka, pa ne

zadnja krivica, ki se je zgodila slov. življu, je drzna akrobatična sestava volilnih okrožij, da bi Slovincem onemogočili vsak volilni uspeh. To ni več krivica, ampak zasmeh!

Z grenko boleščjo v duši smo zapisali te vrstice. Naša boleščja pa ni grenka samo zato, ker trpimo na lastni koži pekoče krivice, naša boleščja je grenka predvsem zato, ker je slično postopanje ital. demokratske stranke, ki se predstavlja kot zastopnica katoliške misli, porazno za katoliško vero, ker ruši temelje katoliške načelnosti in ubija zaupanje v življenjsko moč Kristusovega evangelija, ki uči, da smo vsi enakovredni in enakopravni otroci istega Očeta, ter da ni razlike med Judom in Grkom, Scitom in Rimljanom.

Tihomorski sporazum

»Times« piše te dni o tristranskih razgovorih za tihomorski obrambni sporazum in pravi v komentarju naslednje:

»Sporazum med Avstralijo, Novo Zelandijo in Združenimi državami je izraz popolnoma jasnih skupnih koristi v varnosti tihomorskega področja in bi ga morali zato z veseljem pozdraviti ne le narodi treh neposredno prizadetih držav, pač pa vsi miroljubni narodi, ki imajo svoje obveznosti na tem področju sveta.

Da britanska vlada gleda z največjim zadovoljstvom na sporazum je že pojasnil britanski zunanji minister Morrison v svoji izjavi pred spodnjo zbornico. Pač pa bi bilo nenaravno, če bi se naša država uradno pridružila jamstvu, ki ga bodo Združene države dale Avstraliji

in Novi Zelandiji. Moralne obveznosti o medsebojni pomoči, ki jih imajo članice britanske državne skupnosti v času nevarnosti druga do druge, so načelno neomejene in bi jih samo oslabilo besedilo, ki je primerno za pogodbo med zavezniki, ki ustavno med seboj niso povezani. V sporočilu iz Washingtona je posebno jasno povedano, da temelji tak sporazum na 51. in 52. členu Listine Združenih narodov. Čeprav je nameravani obrambni sporazum popoln sam po sebi, pa bo vendar še mnogo večje važnosti za svetovni mir, če bi se usmeril v nekakšno širše združenje med različnimi silami — evropskimi, ameriškimi in tihomorskimi državami, ki so podpisale Listino ZN in nosijo odgovornost za ohranitev miru na Tihem morju, pravi ob zaključku »Times«.

Eisenhower v Italiji

Na svojem krožnem potovanju po Evropi je general Eisenhower prišel na dvodnevni obisk tudi v Italijo. Obiskal je predvsem severno Italijo. Govori se, da obišče tudi Trst.

Med tem se je v Italiji začela kampanja za bližnje občinske in pokrajinske volitve. V nedeljo 25. t. m. so govorili nekateri ministri in druge vodilne osebnosti v raznih mestih Italije. V Rimu in drugod se vršijo pogajanja za povezavo list.

Vse to delo gre za tem, da se ustvari trije bloki: skrajna leвица, komunisti in Nennijevi socialisti; skrajna desnica, MIS in pa monarhisti; sredina, ki obsega vse ostale stranke. Po tej shemi se vršijo povezave skoraj povsod. Čeprav občinske in pokrajinske volitve niso same po sebi tolike važnosti kakor državnozborske, vendar se nanje vsi pripravljajo z veliko vnemo, skoro kakor aprila 1948. Zavedajo se pač, da bi izid volitev, ki bi bil zelo različen od onih leta 1948, imel za nujno posledico nove državnozborske volitve z vsem ostalim, kar lahko sledi.

Smrt med diplomati

Smrt je zadnje čase začela z neizprosno roko segati po vodilnih diplomatih sveta. V prejšnji številki smo poročali o smrti bivšega ministra Bevana na Anglskem. Med tem je umrl na Portugalskem predsednik države general Carmona. Bil je sicer že star, saj je imel 82 let, vendar je za Portugalsko veliko pomenil, ker je vladal kot predsednik od leta 1928 nepretrgoma, saj so ga pri vsakih volitvah znova izvolili. Carmona je bil nekaj dobrodošel diktator, ki je prišel do oblasti z državnim udarom, potem pa se obdržal na oblasti po volji ljudstva. Njegova posebna zasluga je, da je pred kakimi 15 leti poveril vlado

ministrskemu predsedniku Salazarju, ki precej pametno vodi državo ves ta čas.

V Združenih državah je umrl senator Vandenberg. Ta mož je bil sicer le senator, toda užival je največji ugled in bil vodja republikanske skupine v senatu. Znan je, ker je pripravil pot Marshallovemu načrtu.

V Italiji pa je umrl bivši ministrski predsednik in sedanji predsednik senata Ivanoe Bonomi. Tudi ta mož je spadal med vodilne politike, vsaj v Italiji. Doma je bil iz Mantove. V svojih mladih letih je bil pri socialistih. Pred prvo svetovno vojno se je pa od njih odcupil, ker je bil za intervencijo Italije v vojni v Libiji in pozneje proti Avstriji. Leta 1917 so ga poklicali v vlado, kjer je ostal do nastopa fašizma ter vodil sedaj to sedaj ono ministrstvo. Leta 1921 je bil celo ministrski predsednik. Za nas Slovence je pomemben, ker mu je uspelo pregovoriti jugoslovansko delegacijo iz mirovni pogodbi v Rapallu, da je pristala na italijanske zahteve po državni meji na Snežniku.

Po nastopu fašizma se je umaknil v zasebno življenje in bival kot advokat v Rimu. Med nemško okupacijo Rima je stopil na čelo osvobodilnemu gibanju in bil izvoljen za predsednika osvobodilnega odbora. Kot tak je leta 1944 sestavil prvo vlado po osvoboditvi Rima. Pozneje je odstopil to mesto Parriju in De Gasperiju, vedno pa je ostal ena glavnih političnih osebnosti povojnega Rima. Čeprav socialist in antiklerikalec v mladosti in še pozneje je umrl spravljen z Bogom.

Tito operiran

Nekje v Sloveniji so operirali jug. diktatorja Tita, ki je bolehal za kamni na jetrih. Operacijo so izvršili slovenski kirurgi Lavrič, Breclj in Tavčar. Operacijski poseg je dobro uspel. — Gospodarski plan pa ne uspeva tako, ker sedaj ljudem pogosto primanjkuje semen za setev kakor tudi semenskega krompirja. Gorški trgovci prodajo več semen za v Slovenijo nego za domačo uporabo tu pri nas.

Boji na Koreji

Te dni so pričeli Kitajci na Koreji zopet veliko ofenzivo. Vnovič skušajo poriniti čete ZN nazaj. Njihovi začetni uspehi so pomembni. Prodrli so zavezniške linije na več mestih. Vsaka dobro pripravljena ofenziva ima v prvem zaletu uspeh, tako tudi ta. Videli bomo kako se bodo dogodki razvijali v bodočnosti.

Boj za perzijski petrolej

Britanska revija »Economist« posveča svoj politični komentar položaju v Perziji in pričanju s pripombo, da se je položaj v zadnjih dneh tamkaj nekoliko utrdil. K temu je v veliki meri pripomoglo odločno stališče britanskega zunanjega ministra Morrisona. Morrisonove izjave pred spodnjo zbornico glede dogodkov v Abadanu so imele svoj učinek v Teheranu.

List priznava Morrisonu zaslugo, da je ločil vprašanje vzdrževanja reda od vprašanja anglo-iranske petrolejske družbe in je dal jasno razumeti, da ni mogoče izvesti pogajanj za rešitev zadnjega vprašanja pod pritiskom množičnega nasilja.

Pri reševanju vprašanja o iranskem petroleju, je treba upoštevati štiri dejstva — poudarja »Economist« — in ta so:

Prvič, petrolej pripada Iranu; drugič, ta petrolej je bil odkrit ter ga črpajo, čistijo in razdeljujejo samo na angleško pobudo ter z angleškim kapitalom in delavsko silo; tretjič, Perzijci bi lahko ustanovili sami petrolejsko družbo; četrto, iz notranjih vzrokov mora biti iranska vlada bolj neposredno udeležena pri črpanju petroleja v državi in mora imeti od tega več koristi.

»Economist« predlaga naslednjo rešitev:

»Enostavna in praktična možnost bi bila ta, da se ustanovi popolnoma nova perzijska družba, katere naj bi si odkupila pravico do črpanja petroleja od sedanje anglo-iranske petrolejske družbe ter bi imela lastninsko pravico in upravljanje črpalnih naprav ter petrolejskih vodov v svojih rokah. Anglo-iranska petrolejska družba pa bi petrolej čistila in ga razdeljevala po tržiščih ter bi skrbela za vse bistveno važne operacije na podlagi mednarodnega

načrta. Z drugimi besedami bi perzijska vlada na ta način dobivala dobiček, ne v obliki darov na račun izčrpanega petroleja kot se dogaja sedaj, temveč s prodajanjem podražavljenega petroleja anglo-iranski petrolejski družbi.

List pa pripominja, da niti nova družba, niti perzijska vlada ne bi razpolagali z zadostnim denarjem, da bi z njim povrnila anglo-iranski petrolejski družbi izgubo koncesije in naprav, ki že same veljajo okrog 300 milijonov funtov šterlingov. Da se premosti ta ovira, predlaga list nadaljnji sporazum, na podlagi katerega naj bi perzijska vlada in nova družba plačali odškodnino vsaj za določeno dobo z načrpanim petrolejem.

Amerika in Formoza

Ameriško obrambno ministrstvo objavlja, da bo vojaškemu odposlanstvu, ki odpotuje h kitajski nacionalistični vladi na Formozo, načeloval general William Chase, ki je bil do pred kratkim načelnik glavnega stana ameriške tretje armade. Chase bo s svojim štabom prevzel svoje dolžnosti na Formozi okoli 1. maja.

General Chase služi v ameriški vojski že 35 let. Med drugo svetovno vojno je poveljeval vojnimi silami, ki so se borile na Filipinih in Admiralskih otokih ter tudi prvi ameriški konjeniški diviziji, ki se je izkrcala na Japonskem. Ameriška vojaška misija za Formozo je podobna drugim takim odposlanstvom, ki jih pošiljajo Združene države deželam, ki dobijo orožje po programu za medsebojno obrambno pomoč. V njej bodo

predstavniki vseh treh redov orožja, na splošno bolj tehnični svetovalci glede poslanega orožja in opreme kot taktični častniki.

Vladna kriza v Angliji

Attleejeva laburistična vlada je zašla v težke zagate z odstopom dosedanjega ministra za delo Bevana in trgovskega ministra Wilsona. Odstop ni prišel sicer povsem nepričakovano, vendar je bilo upanje, da se bodo notranje napetosti v laburistični vladi polegale in da bodo zopet našli kako kompromisno rešitev, kakor se je to zgodilo že parkrat v preteklosti. Toda to pot je Bevan vztrajal pri svojem in rajši odstopil, kakor da bi popustil. Vzrok Bevanovega odstopa je v zvezi z odobrenim vladnim predlogom, na podlagi katerega se mzanjšuje državni proračun za socialno skrbstvo in se povečuje oni za oborožitev.

PETA NEDELJA PO VELIKI NOČI

Iz svetega evangelija po Janezu
(Jan 16, 23-30)

Tisti čas je rekel Jezus svojim učencem: Resnično, resnično, povem vam: Ako boste Očeta kaj prosili v mojem imenu, vam bo dal. Doslej niste nič prosili v mojem imenu. Prosite in boste prejeli, da bo vaše veselje popolno. To sem vam govoril v prilikah; pride ura, ko vam ne bom več govoril v prilikah, ampak vam bom očitno oznanjeval o Očetu. Tisti čas boste prosili v mojem imenu in vam ne pravim, da bom jaz prosil Očeta za vas; zakaj Oče sam vas ljubi, ker vi mene ljubite in verujete, da sem prišel od Boga. Izšel sem iz očeta in prišel na svet; zopet zapuščam svet in grem k Očetu. — Glej, mu reko njegovi učenci, zdaj očitno govoriš in ne pripoveduješ nobene prilike. Zdaj vemo, da vse veš in ne potrebuješ, da bi te kdo vpraševal. Zato verujemo, da si izšel od Boga.

Zelo važna stvar pri molitvi je ponižnost in neomajno zaupanje. Pri Bogu je tako: čim bolj smo podobni njegovemu Sinu, tem bolj nam je naklonjeno njegovo očetovsko srce. Kakor se Bog ustavlja ošabnim in prevzetnim, tako ne more ničesar odrediti ponižnim. Če je Bog izbral Marijo za mater svojemu Sinu, jo je zlasti zato, ker je bila ponižna. Marija sama pravi: Ozi se je na nizkost svoje dekle.

To je čisto naravno. Če kdo hoče biti deležen kake dobrote, mora za njo ponižno prositi. Če smo vrhu tega Boga še premnogokrat žalili in potrebujemo zdaj njegove pomoči, ga moramo zato še bolj ponižno prositi.

Bogu potem čisto preprosto povejmo, česa ga prosimo.

»Gospod,« bo govorila mati, »dal si mi sina in mi velel, naj skrbim zanj. Glej ga, kako zahaja na slaba pota in se ne zmeni za moje nasvete. Kaj naj storim, če mi Ti ne pomagaš? Pomagaj mi, Gospod, gani njegovo srce, da se vrne na pravo pot.«

Družinski oče brez dela bo spet drugače prosil: »Gospod, otroke si mi dal in mi naročil, naj jih hranim in vzgajam. Kako naj izvršim to svojo dolžnost, ki si mi jo naložil, ko pa nimam dela? Tvoja stvar je, da mi pomagaš. Ne branim se dela. Daj mi dela, Gospod, daj mi kruha za moje otroke.«

Otrok bo spet po svoje molil za bolne starše: »Gospod, otrokom si zapovedal, naj svoje starše spoštujejo, jih ljubijo in zanje skrbijo. Moja mama pa je bolna in hudo trpi, ne le zaradi bolezni, marveč tudi za to, ker ne more pomagati svoji družini. Poglej, koliko nas je! Poglej moje bratce in sestre, mojega očeta! Imej usmiljenje z nami in ozdravi mojo mamico!«

In v nekako takem slogu bi Boga lahko še marsičesa drugega prosili, opirajoč se na nekako pravico, da bi nas uslišal. — Ali mislimo, da Boga take prošnje, če so izrečene z notranjo ponižnostjo, ne bodo ganile? Zapomnimo si: bolj bomo Bogu zaupali, več bomo od njega prejeli.

NEDELJSKA MOLITEV

O BOG, KI OD TEBE IZHAJA VSE DOBRO: DAJ NAM, PROSIMO, DA BOMO TO, KAR JE PRAVO, PO TVOJEM NAVDIHOVANJU MISLITI IN POD TVOJIM VODSTVOM TUDI SPOLNJEVALI.

Koledar za prihodnji teden

29. aprila. NEDELJA. 5. povelikonočna; Robert, opat; prošnji teden.

30. PONEDELJEK. Katarina Sienska, dev.; prošnji dan.

1. maja TOREK. Filip in Jakob, ap.; prošnji dan; praznik dela. Začetek majniške pobožnosti.

2. SREDA. Atanazij, cerkv. uč.; prošnji dan.

3. ČETRTEK. Vnebohod, zapovedan praznik; najdenje svetega križa.

4. PETEK. Florijan, mučenec (Cvetko); prvi petek.

5. SOBOTA. Irena, mučenica.

Sveti oče
ob stoletnici
Bratovščine
sv. Cirila in Metoda

Ob kriliki stoletnice bratovščine sv. Cirila in Metoda je naslovil sv. oče na tajnika kongregacije za vzhodno cerkev kard. Tisseranta posebno pismo, v katerem govori, kako se je ta bratovščina, ki je bila ustanovljena v Sloveniji, razširila na Moravskem, Madžarskem in Hrvaškem in kako je obrodila sadove s tem, da je pospeševala pobožnost do slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda, spodbujala ljudstvo k njenemu posnemanju ter klicala ločene Slovence, da bi se zopet združili pod enim pastirjem, rimskim papežem. Nato omenja sv. oče dogodke, ki so z zgodovino te bratovščine in z zgodovino vesoljne Cerkve tesno povezani, kako so namreč ob stoletnici smrti sv. Cirila (1867) mnogi slovanski škofje naprosili teganega papeža Pija IX, da bi se praznik sv. bratov Cirila in Metoda raztegnil na vesoljno Cerkev, kar je papež Leon XIII. s posebno encikliko (Grande munus 1880), proslavljajoč sveta brata, z veseljem dovolil. Ravno tako je papež Pij XI. ob 11. stoletnici rojstva sv. Cirila (1927) počastil s posebno poslanico oba slovanska apostola. Poleg tega se je po pobudi rimskih papežev in po skrbnem prizadevanju bratovščine sv. Cirila in Metoda ustanovilo »Apostolstvo sv. Cirila in Metoda«, »Velehradska akademija« in »Velehradska zavoda«, ki je s svojimi zborovanji delal na to, da bi se vsi tisti, ki so se ločili od katoliške Cerkve, zopet združili z njo.

V pismu omenja sv. oče žalostno stanje, v katerem so se znašli slovanski narodi in ki jim onemogoča vsako svobodno delovanje. Zato želi sv. oče, da bi ob praznovanju stoletnice bratovščine sv. Cirila in Metoda prosili Boga, da bi slovanski narodi v teh težkih časih vero svojih očetov, ki sta jo nekoč oznanjala sv. Ciril in Metod, ohranili, oziroma da bi se je, ako so ji nezvesti postali, zopet oklenili.

Besede sv. očeta ob stoletnici bratovščine sv. Cirila in Metoda, ki jo je ustanovil naš veliki vzgojitelj škof Anton Martin Slomšek, nas navdajajo z veseljem in globoko hvaležnostjo, ker nam dokazujejo, s kako ljubeznijo in zaskrbljenostjo zasleduje sv. oče usodo našega ljudstva, kakor tudi usodo ostalih slovanskih narodov.

UGANKA

»Primorski dnevnik« je silno informiran list. Ve za vsak kamen, ki ga vzdajajo v FLRJ, za vsak shod pionirjev na Primorskem, za slednjo športno igro kje v Čičariji in koliko petersilja je pridelala ta ali ona kmetijska zadruga v Brkinih. Res, dobro je informiran. Vendar nekaj mu ni še znano, da se je namreč dne 8. aprila vrnila na Sv. goro milostna podoba svetogorske Kraljice in da jo je spremljalo po poti in na Gori dvajset tisoč vernikov iz vse Primorske. Tega tržaško glasilo OF ne ve še, ker do sedaj ni o tem nič poročalo. Kdo ugame, zakaj »Primorski dnevnik« tega ne ve? Najboljši odgovor bomo nagradili in objavili.

Poljska prepovedala katoliško časopisje

Vatikanska radijska postaja sporoča, da so uprave vseh katoliških časopisov na Poljskem obvestile svoje naročnike, da so poljske komunistične oblasti prepovedale razpošiljanje vseh katoliških časopisov in da zaradi tega ne bodo mogli več izhajati. Ravno tako so prepovedali zbiranje denarja za katoliške liste.

Vatikanski radio nadalje pravi, da najnovejši predpisi poljskih komunistov izpostavljajo ves katoliški tisk samovoljnosti ređičih gospodarjev in da ga imajo popolnoma v svojih rokah. Uvedli so preventivno cenzuro. Za vsako katoliško publikacijo morajo zaprositi za posebno dovoljenje. Komunisti niso le prepovedali razpošiljanja poljskih katoliških časopisov, temveč nadzorujejo tudi denarno poslovanje katoliškega tiska.

Pismo iz Belgije

EISDEN

Tukajšnje Društvo sv. Barbare je priredilo 1. aprila veselo igro Navaden človek. Režijo je vodil g. Kneisel Živko. Dne 8. aprila so jo pa še ponovili v Charleroiu. Vsi igralci so svoje vloge prav dobro rešili, čeprav je tudi prehlad posegel vmes. Udeležba je bila izredno dobra. Žalostno je le, da se nekateri Slovenci tako neradi udeležijo take kulturne prireditve. Saj grejo dohodki v pomoč le bolnim in tudi ponesrečenim. Ako bi bilo malo več skupnosti, bi bilo tudi več veselja do dela pri društvu, saj stanuje samo v Citeju okrog osemdeset družin. In še iz okolice, ki tudi ni oddaljena več nego tri km, so nekateri ki pravijo, da od društva nimaš nič, le oni ima, ki dela oziroma vodi društvo. Pa le počakaj, da se pomenimo kaj. V primeru smrti, ki zadene društ. člana, ali njegovo ženo, ali tudi otroka, je dolžnost društ. odbora, da mu pomaga, ker je tako postala družina vsa zbegana in se ne ve kam obrniti. Drugo je, da se mu plača dati 1000 fr. kot posmrtninsko podporo. To velja za vse društ. člane in njihove žene in otroke v starosti 12 do 16 let, enako velja za sodelavce pri petju in igranju. V slučaju bolezni ali nezgode, dobi pa društveni član podporo za prve štiri tedne dvesto fr. Za 7 tednov 100 fr., to gre do 100 fr. letno. Sedaj boste na jasnem, kam gre denar, ki ga društvo dobi. Zato le malo več skupnosti in tudi verske zavesti, pa bo še več zabav in veselega petja med nami Slovenci v tujini, ker le v prijateljski slogi je moč in veselje do dela.

Zaveden Slovenec

NOVE ŠMARNICE

»Kraljica duh. vaj in sv. misijona«

Nove Šmarnice so natisnjene in se nahajajo v vezavi. Vezani izvirajo iz bode proti izročili v prodajo po šestosemdeset lir (v celo platno vezano z rdečo obrezo) Kat. knjigarni v Gorici in knjigarni »Fortunato« v Trstu (tik cerkve sv. Antona Novega).

Te šmarnice so zlasti primerne za »duhovno obnovo« v svetem letu in zato imajo tudi papeževo molitev v ta namen.

Poleg trinideset premišljevanj z zgledi po navedenih virih, obsegajo »Šmarnice« tudi še molitvenik (ves usmerjen na duhovne vaje in sveti misijon) in misijonske pesmi.

Kitajski katoličani in komunizem

Poročila s Kitajskega govori o vedno hujšem preganjanju kitajskih katoličanov. Mi si o usodi kitajskih katoličanov, odkar je zavlada nad njimi komunistični režim, nismo delali utvar. Predobro poznamo, kako so se komunisti obnašali pri nas in po vseh deželah, ki so jih zasužnjili. Dokler se borijo za nadvlado, skrivajo svoje gospodarske in protiverske načrte; ko pa dobijo vladno z nasiljem in prevaro v roke, stopijo s svojimi načrti na dan, pa ne naenkrat, ampak postopoma, da ne bi izzvali prevelikega odpora od strani prepozno spregledajočega ljudstva. Šele takrat, ko čutijo, da se jim ni treba nikogar več bati, pokažejo svoj pravi obraz ter udarijo neizprosno po svojih nasprotnikih. Tako se je godilo povsod, kjer so prišli komunisti do oblasti, in tako se vrši postopoma tudi na Kitajskem.

Seveda Kitajska ni katoliška dežela, saj je kitajskih katoličanov le okoli tri milijone in pol, kar znese pri najmanj 450 milijonih Kitajcev komaj 4,5 odstotka prebivalcev. Zato bi človek pričakoval, da bodo pustili komunisti katoličane vsaj v verskem oziru pri miru. Toda godi se čisto nasprotno; ravno katoličani so od strani komunističnih oblasti predmet najhujših napadov.

Opisati natančno trpljenje kitajskih katoličanov, bi bilo preobširno. Kitajski komunisti se ne zadovoljijo več z izjavami zvestobe in tudi ne s pripravljenostjo katoličanov, sodelovati pri uvedbi novega gospodarskega reda; oni zahtevajo popolni prelom z Rimom in z naukom svete Cerkve. Zadnje čase zahtevajo od katoličanov, da se izrečejo in da tudi izvedejo tako zvano »strojno neodvisnost«, da postanejo namreč v gospodarskem, upravnem in verskem oziru popolnoma neodvisni od tujine.

V gospodarskem oziru bi se morali kitajski katoličani sami vzdrževati ter zavrniti vsako podporo iz tujine, posebno pa iz kapitalistične Amerike.

V upravnem oziru bi se morali osamosvojiti od tujih oblasti, to je od rimske cerkve ter sami sebe voditi in vladati. Poleg tega bi morali spremeniti sedanje cerkvene postavbe in se prilagoditi navadam in sedanjim zahtevam kitajskega ljudstva. Med drugim bi morali dovoliti, da bi se ljudstvo udeležilo vodstva cerkve.

V verskem pogledu bi katoliški duhovniki ne smeli oznanjati krščanstva na podlagi zapadnih nauk in knjig, ampak si

na podlagi evangelija ustvariti lastni in izključno kitajski verski sistem. Samo pod temi pogoji bo pravi duh Kristusovega nauka, kakor pravijo komunisti, zavlada v novi Kitajski.

To je torej ona »strojna neodvisnost«, ki jo zahtevajo kitajski komunisti od katoličanov. Toda sprejeti to neodvisnost (razen prve), pomeni zatajiti popolnoma katoliško vero ter se odtrgati od vidnega poglavarja sv. Cerkve. Tega pa noben pravi katoličan ne more sprejeti in tega tudi kitajski katoličani ne morejo in tudi nečajo sprejeti. Zato jih komunistične oblasti na vse moč načine preganjajo, toda kitajski katoličani se v vseh teh preganjanjih obnašajo na način, ki nas spominja na odločnost kristjanov v prvih krščanskih časih.

Naj navedemo v potrditev tega le en primer. — Dne 27. decembra preteklega leta so sklicale komunistične oblasti v nekem mestu predstavnike raznih verskih skupin na posebno zborovanje, med temi tudi nekega katoliškega duhovnika, nekaj sester redovnic in dva semenišnika, ki so bili vsi Kitajci po rodu. Na tem zborovanju je govoril krajevni župan o »strojni neodvisnosti« tako jasno, da ni bilo nobenega dvoma, da zahteva od katoličanov popolno ločitev od rimskega papeža. Po njegovem govoru se je dvignil navzoči katoliški duhovnik ter začel pogumno braniti stališče kitajskih katoličanov. Med drugim je izrekel sledeče misli:

(Nadaljevanje)

Pomoč za Alojzijevišče

Slov. Alojzijevišče so z darovi podprli: N.N. 1000; A.B. 200; N.N. Solk. polje 500; I.B. Trst 5000; č. g. V. St. 1000; č. g. Ž. 2000; N.N. 200. — lir. — Vodstvo se za vse darove kar najiskrenejše zahvaljuje in se za podporo še nadalje priporoča. V povračilo skrbi, da se vsako prvo sredo v mesecu opravi za dobrotnike sv. maša v čast sv. Jožefa. Po posredovanju tega mogočnega Zavetnika, naj bi dobrotni Bog vsem njihovo požrtvovalnost obilno povrnil s svojim blagoslovom, pokojnim dobrotnikom pa po posredovanju Istega naklonil večni mir.

CERKVENI PEVSKI ZBOR

Z VRHA SV. MIHAELA (nad Sovodnjami) vprizori v četrtek 3. maja (na Vnebohod) ob 16.30 uri, na prostem

Vodopivčevu igro v treh dejanjih

NA VISOKEM

Vdeležite se naše pomladne prireditve, ki se vprizori vprid naše siromaške cerkvice brez zvonika!!

ODBOR

NAŠA GOVORICA

KAJ KO BI SE ŠE MALO POMENILI O »BOTEGARSKI RUOBI«

Po kaj ste že prišli v »botego« (v trgovino homo rekli odslej)? »Šalša« bi rabili? Koliko? »En etto šalša« bo do jutri dovolj... Ze je vaš »botegare« (mi homo seveda rekli t r g o v e c e !) vzal košček »kartec« in z žlico deva vanjo rdečo »šalšo... Dovolj za začetek! Če ne se še zadavimo!

Pazimo toraj! Ne »šalša« ampak m e z g a. Čudna beseda, kaj ne? Morda je res niste še nikoli slišali. Nima seveda nič opravka s štirinostnimi m e z g i, konji posebne vrste, ki jih imajo v hribovitih krajih. Naše gospodinjice bi morale poznati več vrst m e z g, pa jih gotovo tudi poznajo. Čespljevo m e z g o gotovo. To so kuhana in pretlačena jabolka in česplje brez sladkorja. Če tako m e z g o sladkamo, dobimo m a r m e l a d o (ne marmelato!). Se razumemo sedaj? »Šalša« je p a r a d i ž n i k o v a m e z g a. Tako ji homo odslej rekli po slovensko! Zapomnimo si: p a r a d i ž n i k o v a m e z g a !

Trgovce nam je paradižnikovo mezo zavel v »kartec«. Popravimo! Zopet nas moti italijanska oblika besede. Ne »kartec« ampak p a p i r. Ostanimo zvesti slovenski besedi! Danes je že tako življenje, da na vsak korak potrebujemo p a p i r. Povsod. »Pokažite kartec!« zahtevajo od nas! Pokažite d o k u m e n t e ! bi rekli mi po naše s tujko, ki je pri nas v rabi. »Grem delat kartec« pravimo, kadar gremo naročit na občino kako potrdilo. Pa naj bo to »certifikat« ali pa »ateštata«, kot so rekli naši očetje, vedno gre za »kartec« — za d o k u m e n t e. »Certifikat« nam bo seveda potrdilo ali pa kako drugače, natančneje. Certificato di nascita — krstni list, certificato di residenza — d o m o v n i c a, certificato medico — z d r a v n i š k o s p r i č e v a l o itd. Danes je že tako, da ima vsak d o k u m e n t svoje ime, le v vsakdanjem govoru nam veljajo kar vsi po vrsti za »kartec«. — »Kartica«, »majhna kartec« — listek, listič!

Kaj boste danes še kupili v t r g o v i n i? Česa vam doma manjka? Aha, »zajf«! Vsak dan jo rabimo, sebe »zajfamo«, ženske pa perilo namakajo v »zajfencu«; otrokom jo dajemo, da si delajo mehurčke in se zamotijo ob njih! Die Seife — pravijo Nemci v svojem jeziku; mi smo pa po njih popačili svojo »zajfo«. Pa mislite, da nimamo domače besede? Seveda jo imamo, pa še staro slovansko besedo, skupno vsem Slovanom. M i l o je t o, m i l i t i pravimo namesto »zajfati«, m i l n i c a namesto »zajfencu«. »Nažajf« se dobro! naročajo skrbne matere svojim otrokom, da ne bodo umazani. N a m i l i se dobro bomo rekli odslej. In kadar bomo še stopili v »botego« k »botegarju« (v t r g o v i n o in k t r g o v e c u homo rekli odslej!) homo vedno zahtevali in kupovali le m i l o, m i l a.

Za desetletnico Osvobodilne fronte

Te dni se v slogu fašističnih parad našimljeno praznuje po slovenski zemlji neka desetletnica neke »fronte«, ki se je 27. aprila v turobnem letu 1941 v največji goljufiji rodila in si najbolj zlagani pridevek neke »osvobodilnosti« tatinško prilastila. Pošteni Slovenci poznamo to fronto in njeno »osvobodilnost« kot najbolj peklensko podlost in najbolj krvavo dejanje v drami slovenskega naroda. Radi bi rekli, da se nas še živih Slovencev ta rabeljski jubilej ne tiče. A žal tudi iz naših preživelih kosti vpijejo rane, zadane od te pošastne fronte v desetletju komunističnega laganja, strahovanja, ubijanja. Begunstva, pregnanstva pelin po svetu razkropljenih, desetletni trepet naših dragih rojakov znotraj Slovenije, jetnikov mučeništvo po ječah in prisilnih delih, groza desetisočernih grobov — ah, vsa domovina ena sama rana, ves narod ena sama solza: vse to nam gre skozi mozeg tako, da ne moremo in nečemo molčati. Preveč, preveč je naš narod doživel, za tri življenja preveč pretrpel. Če si torej danes slovenski komunizem kakor sraka s pavjim perjem drzne šopiriti s takimi surovi sliko, ki ga hočejo komunistični rablji svečano piti, pa mi dvigamo svoj glas, vprašujemo:

»Kaj, slovenski Kaj, kje je tvoj brat Abel?« Kje je tvoj slovenski brat, ki si ga ubil? Daj, odgovori nam za obletnico, ki jo hočeš praznovati! Kaj: to si ti, slovenski komunizem obeh veroizpovedi — Stalinove in Titove; to si ti, slovenska Osvobodilna fronta — sračje gnezdo napuhjenih prekucuhov in stremuhov spleteno od obsedene čarovnice kompartije; Kajni — to ste vi vsi, ki ste to sleparsko in razbojniško podjetje ustanovili in vodili; to ste vi, komunisti in vaši oportunistični sopotniki.

Grobovi tulijo...

Slovenski Kajni, kje so vaši bratje, ki ste jih pobili? Da vas res nič ni sram stopati pred slovensko javnost s proslavami tako razbojniških jubilejev? Čujte: »grobovi tulijo...«, obtožujejo... terjajo odgovor. Vprašujemo: Kaj, kje je tvoj brat Abel? Kje so možje, ki so domovino ljubili, jo opevali, vodili, ji zvesto služili? Zakaj ste jih pobili? Naj vam jih li nekaj imenoma navedemo? Evo: Kje je naprimer duhovnik Ehrlich — učenjak, vzgojitelj, nesebični dobrotnik vsem potrebnim, borec za pravdo Korotana že v letu 1919 in že takrat preganjan od Nemcev — kje je zdaj? Kje je pesnik Balantič — pred Nemci begunec in sežgan od partizanov? Kje Balantičev vrstnik Kremžar in kje Kremžarja brat duhovnik, ki je imel pogum po Gorenjskem skoz vse mreže hitlerjevskih zalezovalcev nositi duhovno tolažbo zapuščenim vernikom, kje so vsi trije? Kje sta globoko krščanska in značajna slovenska fanta Kikelj in Župec, ki sta se iz najplemenitejših nagibov in v najbolj krščanski odgovori ponizala zato, da dvema tisočema vrstnikom ubranita univerzo in miren študij — tudi komunistom. Kje sta zdaj? Kje je svetniški študent Grozde z Dolenjskega, ki danes celo v Švici tuji piše knjige o njem? Kje je od fašistov preganjan Bric iz Dornberga, ki ste ga pobili — očeta šestih otrok in narodnjaka od temena do pet? Zakaj ste pobijali kar cele družine po Dolenjskem z devetletnimi otroki vred? Zakaj ste pobijali prav najbolj krščanske možje, krščanske fante, krščanske dekleta in žene? Zakaj ste jih premnože grozotno mučili pred smrtjo — hujske kakor vsa srednjeveška inkvizicija? Kje so tisoči ljudi iz dolenjskih vasi, ki ste jih pobili kot živino brez sodbe? Zakaj ste na Primorskem pobijali prav one najbolj, ki so bili že od fašizma preganjeni? Le zakaj, zakaj? Ko ste vendar prave fašiste jemali v svoje vrste? Kje je mladi Černe, ki ste ga na Vogrskem mučili in umorili, ko mu je bil oče v fašističnem zaporu? Kje so slovenski fantje iz Grčaric? Kje so fantje, ki so se le upravičeno branili, a ste jih s Turjaka na morišče odgnali? Kje so neoporečni, narodni, pošteni ter idealni duhovniki Kanduč, Geoheli, Kofalt, Cvar, Novak, Hočevar, Kastelic, Kramarič, Klemen Norbert, Nahtigal, Lajler (bivši župnik na Katinari pri Trstu in od fašistov izgnan), kje so, o j kje? —

Kje so naši primorski rojaki?

To je le malce vprašanj iz bežnega seznama žrtv do l. 1943. A kje so še nadalje dolge vrste vaših žrtv iz dobe nemške okupacije — preprosti in šolanhi

O ČEM GOVORIMO RAZSTAVE V TRSTU, V GORICI IN PO KRAŠKIH VASEH? KAJN, KJE JE TVOJ BRAT ABEL?

Ljudi, žensk in moških, odraslih in otrok, žrtv iz vseh stanov iz vseh slovenskih krajev — Kranjske in Štajerske, Koroške in Primorske? Ni prostora, da bi jih vse naštevati. Le nekaj primerov še — dva tri za dvajset in trideset tisoč, ki ste jih zverinsko po krivici poklali... Morda s Primorskega, kjer je bila narodna zavednost pri vsakem že izpod fašizma dovolj izpričana. Na primer kje je mladi profesor in ponižni pevec mirense cerkve Sinigoy? Kje odpovedi in krščanskega apostolata polna Vera Lestanova, narodna in katoliška delavka, pravo sonce nesebičnosti in dobrote, ki niti po imenu politike ne komunizma ni poznala in je kot učiteljica rajši ostala brezposelna, kakor da bi bila klonila pred fašizmom, — kje je zdaj? Kje je kot ptičica dobri gospod brez zvijače in graje penzionirani bolehni duhovnik Anton Pisk, da ste ga kot živino osramotili in ubili? Kje sta mlada, v narodnem in verskem delu goreča idealista, duhovnika Piščanc in Sluga — in ostalih trinajst cerkljanskih žrtv, ki so si morale same grob kopati pred ustreletitvijo? Kje so tisočeri pobitih poštenih Slovencev? Kje so tisti duhovniki, ki se s politiko sploh niso ukvarjali in ste jih pobili? — Kanonik Kek, župnik Turk, kaplan Pokorn, Obid itd. itd.? Kje so tiste dolge vrste žrtv, ki ste jih pobili po prevzemu oblasti l. 1945? Kje je naš nepozabni, od fašizma preganjan, vsej Primorski znani in v vsej Ljubljani priljubljeni duhovnik Filip Terčelj? Kje naši pisatelji in pesniki, kje

naši mladi mnogoobetajoči fantje — idealisti in ne kapitalisti, katoliški in po značaju čisti, proletarski ljudje in ne bogatini; narodnjaki in ne izdajalci, kje so, kje? In končno: kje in kje in še enkrat kje so tisoči in tisoči slovenskih mož in fantov, ki ste jih zaradi pravične, da, pravične samobrambe množično, zverinsko, kakor zgodovina ne pomni, postreljali, strmoglavili v prepade in z eksplozivom zrušili nanje skalovje — kje so?

Kje je vsa ta dolga mrtvaška procesija slovenskih žrtv, ki ste jih vi, slovenski Kajni, komunisti in komunistični sopotniki v OF pobili?

Česa jih obtožujete?

Da so bili vsi ti ljudje res izdajalci, okupatorjevi hlapci, belogardisti, plavogardisti, agenti kapitalizma, izkoriščevalci, petokolonaši, najslabše smeti, izvržki domovine??? Dajte no, nehaite vendar s takimi pustnimi norčijami, ker je stvar preveč pretresljiva. Siti smo že tega slovarja iz komunistične kuhinje laži. Deset let nam že udarja na trudna ušesa to huronsko upije in tuljenje o nekih izdajalcih. Sto in tisočkrat jih je OF že objavila, tako da jih znamo že na pamet. Zdaj je potrebno za pravični postopek zaslišati še obtožence. Zato jih sklicujemo na javni zbor, pred sodni dvor. Osvobodilna fronta ima oblast in narod v rokah. Ona naj jih poišče in privede, kamor treba. Osvobodilno fronto pozivamo in od nje terjamo:

GOSPODARSTVO

Proučili bomo prehrano rastlin in še kaj drugega

Saj si ne domisljamo, da nima priroda za nas še mnogo neodkritih tajnosti. Čim globlje prodiramo, v presnavljanje prirode, tem bolj se zavedamo, da malo vemo.

Odpirajo pa se nove poti, nova sredstva, da proniknemo v te tajnosti, in sicer na podlagi radioaktivnosti. Čitateljem bo najbrže znano, da postanejo radioaktivne vse snovi, ki se nahajajo v gotovem obsegu mesta, kjer razpoči atomska bomba. O radioaktivnosti pa se je razpravljalo mnogo pred atomsko bombo, saj je že 90 let od tega, kar je češki kemik Vysoky opozoril na skrivnostno moč rude, iz katere sta potem zakonca Curie odkrila prvo radioaktivno.

Pod radioaktivnostjo razumemo svojstvo nekaterih prvin, da izžarevajo nevidne žarke, ki učinkujejo tudi skozi neprozorne predmete in tudi na živo snov. Na tem temelji sloni zdravljenje raka z radijem. Danes se je posrečilo znanstvu, da lahko napravi poljuben predmet radioaktiven. Ravno tako se je posrečilo sestaviti pripravo — tako imenovani Geiger-jev aparat — ki pokaže, kateri predmet je radioaktiven. Na podlagi tega so začeli delati poskuse v rastlinstvu in v naravi sploh. Najbolj daleč so dosedaj segla raziskovanja, kako se rastlina hrani s fosfati.

Fosfate (superfosfat!) potrebuje vsaka rastlina, ki dvigne istega s koreninami, ga potiska po stebelu in končno odloži v semenu. To seme služi lahko za živalsko ali tudi človeško prehrano. — Če en tak drobce fosfata napravimo radioaktivnega in z njim potem gnojimo rastlino, lahko v vsakem času ugotovimo s pomočjo Geiger-jevega aparata, kje se ta drobce trenutno nahaja. Sledimo mu z aparatom po celi poti: od trenutka, ko smo ga deli v zemljo — recimo kot gnojilo pšenici — pa po celi poti iz zemlje po stebelu v pšenično zrno in naprej skozi mlin in kruh v človeško telo.

Raziskovanja seveda niso tako enostavna, kot so tu očitana, a dosedaj so ameriški naravoslovci že nabrali ogromnega materiala, katerega že deloma izrabljajo v gojenju povrtnin. Tako so n. pr. ugotovili, da je za paradižnike fosfat mnogo bolj učinkovit in hitrodelujoč, če se paradižnike istočasno zalije z gnojilom kot če bi gnojili s hitrodelujočim solitrom.

Ameriški naravoslovci so sedaj razširili svoja raziskovanja od radioaktivnega fosforja na radioaktivno železo, žveplo in apno.

Gotovo je, da bomo v nekaj letih precej boljše kot danes spoznali rastlinsko, živalsko in človeško prehrano ter še kaj drugih.

Vinogradniki, ali opazate

kako se letos lahko in dobro prodajo prvovrstna vina, dočim se srednja, navadna vina prav težko vnovčijo.

To bodi nauk za bodočnost. Naša vina je treba zboljšati. V tem oziru veljati dve smernici: 1) saditi ali cepiti moramo samo dobre sorte in 2) zboljšati moramo kletarstvo. Prvo točko lahko izpolni vsak posameznik, kletarstvo pa bomo zboljšali samo z ustanovitvijo velikih vinarskih obratov, z združnimi kletmi. Mnogokateri poreče, da ima že svojega odjemalca in ga združna klet ne zanima. Vsi taki naj se zavedajo, da imajo odjemalca lahko letos, a drugo leto da ga ne bo.

In katere vrste so dobre? Od belih tokaj in tokaj, od črnih pa merlot in modra frankinja.

Sončnice za perutnino

bi moral sejati vsak skrben gospodar. Se-me sončnice vsebuje zelo mnogo maščobe (olja) in je zato zelo priporočljiva perutninska krma posebno v zimskem času. Saj ni treba sejati celih njiv, nekoliko pa bi bilo potrebno. In tako lepo je videti rumene glave cvetočih sončnic.

Posušeni kaki

Že več časa so poskušali konzervirati kakije, a brez uspeha. Sedaj prihaja iz Brazilije vest, da se jih lahko posuši in da pri tem okus nič ne trpi. — Posušijo jih v posebnih sušilnicah, kjer jih najprej sušijo pri 40°C a potem toploto nižajo do 25°C in jih pri ti toploti popolnoma posušijo. Pri takem načinu osuševanja se trpka čreslovina spremeni v sladkor in zato so posušeni kaki zelo sladki. — Prodajajo jih zavite v celofan, in sicer po 5 do 6 osušenih plodov; celotni ovojček tehta 200 gramov.

Bombaž na Siciliji

Na Siciliji so vedno gojili majhne količine bombaža. V dobi Mussolinijeve avtarkične politike so te nasade še znatno povečali, vendar je celotni domači pridelek kril le kakšnih par odstotkov potrebe industrije bombaža, ki je skoraj vsa osredotočena v Severni Italiji.

Siciljanski avtonomisti — Sicilija ima v okviru ital. države priznano široko avtonomijo — pravijo: Mi kupujemo bombaževine v Severni Italiji, zato pa naj ondotna industrija kupuje naš bombaž in zato bomo razširili nasade bombaža. — Seveda imajo avtonomisti pred očmi tudi lastno industrijo bombaževin. S tem bi bili zaposleni mnogi brezposelni in prihranilo bi se na prevoznih stroških. Na Siciliji je mnogo površin, kjer bi se gojenje bombaža izplačalo, vsaj danes pri tako visokih cenah.

Pred pravo sodišče

Kje so tisoči imenovanih in neimenovanih, ki ste jih za izdajalce krstili? Kaj je bila njih krivda? Kje so dokazi? Če so kaj zagrešili, na dan z njimi, na plan z njih zločinstvi! Zgrabite jih, pred sodbo jih pripeljite! Pred javno in očitno, ljudsko, vsenarodno sodišče, da bo vsakdo mogel slišati izpovedi obtožencev, izjave prič, dokaze tožnikov.

Pripeljite jih vse te in take krivce, da se preiščejo njih dejanja. Mi dvigamo glas in ne bomo nehalno terjati sodnega procesa — za vse, naj bo naš prijatelj ali sovražnik. Vi, ki imate oblast v rokah, kakor ste si jo prilastili že l. 1941, dajte pravi besedo! Pred javno sodišče z osumljenci! Naj se javno zagovarjajo, da bo pravnim pravilom zadoščeno. Naj se natanko preiščejo obtožbe zoper vsakogar! Pripeljite jih, da bomo slišali še drugo plat zvona, še njih zagovore, da bomo slišali Ehrlicha in Natlačena, Kiklja in Župca, Brica in Černeta, Balantiča in Kremžarjeva oba... da bomo slišali poklano Mavsarjevo družino z Dolenjskega in Brecljevo z Vipavskega... da bomo slišali odrasle in one otročje, ki ste jih, komunisti poklali... da bomo slišali ves narod, vse obtožence s Štajerskega in Kranjskega, s Primorskega in Istre... žene in dekleta, fante in može, šolane in nešolane, duhovnike in vse druge patriote, četnike in domobrance — sploh vse, ki so na vaši črni listi Osvobodilne fronte...

Javen proces torej terjamo mi vsi, ki smo bili osleparjeni in od vas, komunisti, in od tebe, Osvobodilna fronta, za svobodo oeciganjeni. Tako terjamo mi vsi, begunci in nebegunci... mi vsi, ki smo bili s Štajerskega v tujnino pregnani od Nemcev zaradi našega slovenstva, mi, ki smo z Dolenjske in Kranjske in Primorske šli čez Kalvarijo Gonarsa in Raba in drugih italijanskih taborišč, mi vsi povratniki iz Dachau in Mathausena in Auschwitza, mi vsi iz fašističnih in nacističnih ječ. Javen proces terjamo vsi tisti, ki smo sprva Fronti nasledili, ji zaupali in jo podpirali, dokler nismo spregledali... vsi tisti, ki ji niti prvi trenutek nismo ne verovali ne zaupali, ker smo bili že poprej tako prekaljeni demokraciji, in poznavaleci demagogov, da nam niti v rdeče maskirani fašizem Osvobodilne fronte ni mogel zaslepiti naše v dolgih borbah izčiščene pameti. Javen proces terjamo zlasti vsi, ki smo bili antifašisti ne od takrat, ko je Osv. fronta proglasila tako modo, ampak že zdavnaj pred OF, že ob rojstvu fašizma. Tako terjamo mi, ki smo v drobnem, tišem, vsakdanjem vztrajnem delu brez samoljubja in brez častihlepleja ter pohlepa po oblasti služili domovini in ljudstvu in človeštvu sploh ter za ceno težkih osebnih žrtv vzgajali, brnili in gojili slovenstvo na eksponiranih stražah ter pripravljali odpor in osvobodjenje zdavnaj pred komunisti.

Mrtvi ne morejo govoriti

Zaman je naš klic... Zastonj naš poziv... Komunistični rablji pač pričujejo za jubilej Osvobodilne fronte, grobovi pa molčijo...

Grobovi molče, žrtve in njih nevzdržno spijo. Za vedno jim je zastala beseda. Morda je bil zadnji glas na njih ustnicah strašna beseda obtožbe... morda krik grose po nedolžnem obsojenega... morda je bil zadnji vzdih — da, v pre mnogih slučajih je bilo tako — velika beseda odpuščanja, ki ga je zmogel le nedolžni in krščanski mučenik. Ni bilo dano njim, da bi se bili zagovarjali, ni bilo dano nam, da bi bili slišali njihov zadnji glas ne pravedek rabljev. Brez sodbe, brez prič in dokazov so bili pobiti.

Slovenski Kaj, kje je tvoj brat Abel? Lahko je vpiti in tuliti o izdajalcih in izdajalstvih, ko je žrtev že ustreljena in grob molči.

Mi bomo verovali v krivdo likvidiranih Slovencev šele takrat, ko jih boste, o slovenski Kajni, obudili iz grobov, da bodo mogli tudi oni govoriti, da bomo slišali še drugo plat zvona. A ko bi se to nemogoče dejanje le zgodilo, sumimo, strašansko sumimo in slutimo, da bodo obtoženci s trdnimi dejstvi obtožili svoje tožnike resničnega izdajstva, da bodo žrtve sodile svoje rablje.

Mi pa vas vprašujemo

Mrtvi se več ne prebude, Kočevski Rog in vsi drugi grobovi molče... A prišel bo dan, ko se bo slovenska zemlja zopet strešla. V prah bodo padli tedaj maliki komunizma in njegove agencije OF. Tedaj bo

resnični, zdaj na molk obsojeni narod terjal odgovor na vprašanje, ki ga danes za desetletnico OF zastavljamo in ponavljamo:

Kaj, kje je tvoj brat Abel?

Tako vprašujejo neštetni Slovenci, ki nismo ne begunci ne belogardisti ne plavogardisti — ne bogataši ne fašisti, ampak samo Slovenci iz Gorice in Trsta — in to vprašujemo v imenu vsega slovenskega naroda, ki danes govoriti ne sme.

Solza za tri rodove se je v borih desetih letih razlilo čez slovensko zemljo. Koliko tisočev prestrašenih oči, koliko tisoč živčnih Slovencev in Slovenk mora danes dušiti svoj plač nad grobovi sinov, očetov, bratov, sestr, da jih komunistični malik Teror ne zasaci, da jih že zaradi solza ne obtoži sodelovanja z izdajalci.

Oj Kajnovska fronta, tvoji zločini ob desetletnici vpijejo da neba!

Fodorjeva „MATURA“ v Trstu

(Premiera 15. IX. 1951)

Delo je režiral prof. Jože Peterlin. Morda je prav zaradi tega ostala komedija na tako dostojni višini, da ni nikjer zdrknila na raven kake burke. Saj so tipi ti profesorji, a vsi so tako človeški, tako resnični, da se jim res smeje, jih včasih kar zasovražiš, a takoj za tem jih spet vzljubiš. Vsi ti ljudje žive za svoj poklic. Tako radi imajo svojo šolo, da si brišejo solze že ob misli, ko bodo morali zapustiti svoje dijake in dijakinje. — In ti študentje! Saj so nagajivi, včasih kar neznosni. Toda, mladi so. Enega profesorja morajo mučiti, a ga imajo vseeno zelo radi. Tako se svet profesorja in dijaka bliza in prepleta v čudovito harmonijo, ki ji ni primere v življenju. Vse to je znal režiser pokazati s takim razumevanjem in s tako ljubeznijo, da gledalec znova vzljubi te klopi, to mladost in tudi profesorsko starost. Prof. Peterlin sam je tudi igral dr. Čebulo, profesorja filozofije starčka, ki je pustil svojo mladost v šoli. Njegov lik je bil izredno dograjen, njegovo slovo od šole pa tako ganljivo, da se je skoraj vsako oko v dvorani ob njem orosilo. — Nepozaben bo ostal prof. Vrtač Vilka Čekuta. Kot vlita podoba, poln načel, a matematik z dušo in telesom. — Nepozabna bo prof. Mazolčeva Stane Oficije. Stroga in neizprosna, smešna in usmiljenja vredna, pa spet ganljiva ob koncu, da bi jo človek poljubil. — Dostojanstven in zadržan lik ravnatelja je podal Ludvik Klakočar. Ostal je tudi v ljubezenski izpovedi ravnatelj dijaškega zavoda; malo bolj odkrit edino v razgovoru s starim, izkušenim prof. Čebulo. In prav v tem je to postavilo, ki ni sama na sebi hvaležna, odlično zadel. — Odgovorno vlogo prof. Matičiča je s toplimi izrazi podala Lojzka Peterlinova. Morda je bil prav ta lik najbolj živ. Razočaranje in upanje, ljubezen in odpor, vse je našlo lepo izpoved. — tudi ostali profesorji — Eržen Dragota Petkoviča, Zorova Tonči Turkove, Leskovar Martina Globočnika, Tominec Marijana Strune — so bili lepo ujeti v harmonijo profesorske sobe in konference. Vsak zase je podal lepo in dovršeno podobo. — Presenetljiva je bila mlada dijakinja Katja Slaparjeva, ki jo je igrala Krasulja Suhadolčeva. Ljubniza in človeško dobra v nekaterih prizorih, pogumna in drzna v drugih, a vedno ujeta v sliko mladega dekleta, ki je samo mladost in ljubezen. — Prav lepo so rešile svoje vloge tudi ostale dijakinje: Zora Boletova, Vida Dolharjeva in Franka Frandoličeva. — Naravnost klasičen je bil tudi šolski sluga Slavkova Reba.

Morda bo kdo rekel, da samo hvalim. Res skoraj ne najdem napake. Gledalci so odhajali z nasmejanimi obrazi in kar ne morejo predstave pozabiti. In čeprav gledam s strogimi očmi, ne bi našel napak. Izredno posrečeno seneno je zamislil Vilko Čekuta. Tako je tudi v tej, negledališki dvorani igra vsa zaživela. Morda bi edino priporočal nekaterim igralcem, da bi pri drugi predstavi nekoliko glasneje govorili. To pa zaradi neakustičnosti ali pa prevelike akustike dvorane. Drugače pa sem prepričan, da bodo gledalci tudi v soboto (28. t. m.) prav tako navdušeni in zadovoljni kot smo bili pri prvi predstavi. Zato obisk samo priporočam.

A. ŠT.-ič.

Z GORIŠKEGA

Volitve na Goriškem

Prefektura je določila 10. junij za dan v katerem naj se vršijo volitve v vseh volivnih okrožjih goriške pokrajine za izvolitev deželnega sveta. Isti dan se tudi volijo občinski sveti v občinah Kapriva, Krmin, Doberdob, Zagraj, Števerjan in Sovodnje.

Jamlje

Zivljenje v tej kraški vasi je še precej živahno. Skoro vsa vas se večer za večerom zbira pri pobožnosti Marijinega obiska po družinah. — Da je pa zlasti ob nedeljah kar nevarno zaradi številnega prometa, pričajo pogosto prometne nesreče; saj ne mine praznik brez njih. — Tudi z električno napeljavo po vasi še vedno ni nič, čeprav je baje denar že nakazan. Ko bi pa naj začeli z deli, nastanejo nove ovire — tokrat: kdo naj bo lastnik napeljave... in tako po Jamljih še vedno s petrolejkami preganjajo temo... pa kako dolgo še...? — Pri ugotovitvi novih občin so oblasti z Jamljami zopet naredili izjemo. Pričakovati je bilo, da bo ta vas končno vključena ali k Trzinu, kakor so vaščani že večkrat prosili ali k Doberdobu, kamor so bili po novi drž. razmejitvi pri deljeni. Ker so pa Jamlje bile do 1947 del nabrežinske občine, ki je danes pod STO, bi se vprašanje: — kam priključiti to vas, naj rešilo še le po obljubljeni priključitvi Trsta k Italiji. Iz tega razloga bi pri prihodnjih občinskih volitvah Jamljci naj ostali doma in dovolili še naprej, da bi jim ukazovala občinska uprava, v kateri ni nobenega domačina. Na to krivico je bil g. prefekt večkrat opozorjen; sedaj je pa prišel odlok iz Rima, da imajo Jamljci pravico do volitev, na katere se z zanimanjem in korajžjo pripravljajo.

Novi zvonovi v Rupi

Veselo razburjenje je valovilo po naši vasi pretekli nedeljski popoldan. Novih zvonov smo čakali. — Ob treh popoldan jih je prevrženih g. knez nadškof blagoslovil v škofijskem dvorcu. Čeprav zelo hladen, se je kljub temu potrudil, da bi tako ustregel duhovljanom, ki so tako nestrpno čakali božjih klicarjev. Bog mu povrni z ljubim zdravjem!

Zvonove so takoj po blagoslovitvi okrasili z zelenjem in nageljni. Na vozu ob zvonovih so posedla beloočena dekleta ter jih obkrožila kakor lep cvetoč venec. Povsod po poti iz Gorice do Rupe je ta skupina vzbujala veselo zanimanje.

Prvi, ki so pozdravili nove zvonove, so bili nečakani otroci. Daleč iz vasi so jim pritekli naproti. Pred vasio so stopili na voz tudi botri in botre novih zvonov, da tako izpričajo pred vaščani svojo duhovno pravico do njih. Sredi vasi so pa fantje in dekleta postavili zvonovom v pozdrav okusen slavolok. Ob njem je čakala množica vaščanov z g. župnikom. Ko je dospel voz z zvonovi, sta jih z lepo deklamacijo, gladko in razločno pozdravila deček in deklica. Pevski zbor pa jim je v pozdrav dovršeno zapel dve pesmi.

Nato se je razvil spreved proti cerkvi sv. Marka. Od daleč je vabil drhteč glas osamelega malega zvončar vneto klical svojima novima bratecema v pozdrav. — Sledil je blagoslov, pri katerem je g. župnik prikladal vernikom v spomin nekaj misli iz dopoldanskega govora o pomenu zvonov. Hkrati pa se je iskreno zahvalil

vsem, ki so se kakorkoli žrtvovali za nove zvonove.

Tudi mi se srčno zahvaljujemo g. župniku, za ves njegov trud. Po njegovi zašlugi, nam bodo novi zvonovi z veselimi pritrtkanjem budili praznične občutke v srcu že to nedeljo, ko bomo slavili god sv. Marka, našega farnega zavetnika.

Nove zvonove imamo in zelo smo jih veseli. Naj bi nam vsem bili vedno ljubi prijatelji, njihov glas pa prijazno vabilo v božji hram.

Zvonovi, zvonite...

Vaščani

Izredni občni zbor kmečko-delavske zveze v Števerjanu

Preteklo nedeljo se je vršil v Števerjanu izredni občni zbor kmečko-delavske zveze. Prisotnih je bilo okrog 50 somišljenikov — števerjanskih mož in fantov, ki so soglasno potrdili predložena pravila novoustanovljene zveze. Na obnem zboru se je razen tega razpravljalo tudi o bližnjih občinskih volitvah. V zvezi s tem je bila tudi predložena kandidatna lista za bližnje občinske volitve, ki so jo zborovalci soglasno sprejeli. Razni izkušeni možje so večkrat povelji besedo, ter izražali nujnost, da se katoliško in demokratično usmerjeni Slovence strnejo pri bližnjih obč. volitvah odločno v enoten blok za dobrobit mlade števerjanske občine. Na zborovanju se je opazilo, da uživa novoustanovljena kmečko-delavska zveza zaupanje pri večini prebivalstva občine, kar nas navdaja z upanjem, da bo prišla uprava občine z bližnjimi

volitvami v res prave roke. Predsednik novoustanovljene kmečko-delavske zveze je dober in skrben števerjanski gospodar Ciglič Ivan, ki uživa popolno zaupanje pri večini števerjancev.

Nečloveški zločin v Črničah

Šele sedaj smo zvedeli o groznem zločinu, ki je bil izvršen pred tremi tedni v Črničah na Vipavskem. Franc Peršič je namreč ubil s pomočjo svoje sestre lastno ženo ter jo pokopal spet s pomočjo sestre še nezvestno na lastnem vrtu. Sestro zločince je policija aretirala takoj, docim se ubijalec oborožen z noži ter bombami skriva po bližnjih gozdovih ter ustrahuje tamkajšnje ljudstvo.

Nova Apostolska delegatura

Pred 20. dnevi je bila ustanovljena nova Apostolska delegatura za slovenske kraje, ki so po mirovni pogodbi pripadli Jugoslaviji. Slovenski kraji reške ter bivše tržaške škofije so bili združeni v eno upravno celoto. Za apostolskega delegata je bil imenovan ljubljanski pomožni škof msgr. Jože Vovk.

1. maj v Novi Gorici in okolici

Znano nam je dejstvo, da so tamkajšnje oblasti ovirale dohod ljudi k slovesnemu prenosu milostne podobe M.B. na Sv. goro.

Ljudje so vsled tega zagrozili oblastem, da se ne bodo udeležili proslav 1. maja. V strahu, da bi se praznovanje 1. maja klavarno obneslo, je tamkajšnja oblast izdala novo odredbo, na podlagi katere se morajo udeležiti kompaktno tega praznovanja vsi uslužbenci podjetij, za kar bo odgovarjal upravnik posameznega podjetja.

S TRŽAŠKEGA

SLOVENSKI ODER V TRSTU

PONOVI VESELOIGRO

M A T U R A

Predstava bo v soboto, dne 28. aprila ob 20.30 v koncertni dvorani Ljudskega doma (ZVU) v Trstu in ne 29. kot je pomotoma na letakih.

Vstop je dovoljen le z vabilom, ki jih lahko dobite:

v TRSTU - trgovina Lupša

na OBČINAH - trgovina Podobnik

v BARKOVLAH - drogerija Scheimer

v ROJANU - trgovina Gec, poleg rojanske cerkve

v DOLINI - prodajalna časopisov.

v NABREŽINI - trgovina Kosmina.

BAZOVICA

V NEDELJO, DNE 6. MAJA, SE NAM OBETA V FARNI DVORANI PRAV LEP UŽITEK. SLOVENSKI ODER IZ TRSTA BO TUDI PRI NAS ZAIGRAL VESELOIGRO IZ ŠOLSKEGA ŽIVLJENJA »MATURA«. TE PREDSTAVE SE BAZOVCI PRAV RES ŽE VESELIMO.

Rojan

Ker je po mnenju kritike preteklo nedeljo precej dobro izpadla vprizoritev ruske drame v petih dejanjih »Sonja«, sporočamo, da se ista ponovi prihodnjo nedeljo 29. 4. v dvorani Marijinega doma

v Rojanu ulica Apiari 23 ob 17.30. — Vsi vljudno vabljeni!

Dobrim srecem pa naznanjamo, da bo 6. maja pri nas slovesnost prvega svetega obhajila ter prosimo dobre župljane, da bi prispevali po svojih močeh in tako pripravili našim malim čim lepši praznik.

MEŠANI KOMORNI ZBOR »ŠKRJANCEK«, TRST. Dvorana Zvezniške vojaške uprave, Ljudski dom. Sobota, 5. maja 1951 ob 21. uri

Lirični večer slovenske umetne in narodne pesmi

Dirigent: Ludvik KLAKOČER

Sopran: Milena ČEKUTOVA

Bariton: Marjan KOS

Vstop z vabilom. Vabila dobite od 24. aprila dalje pri članih zbora ter: v Trstu: trgovina Lupše, vogal ulice Coroneo in Rismondo, na Opčinah: trgovina Podobnik in Meržek, v Nabrežini: trgovina Kosmina, v Barkovljah: drogerija Scheimer, na Bazovici: trgovina Mahnič, v Dolini: na običajnem mestu, v Gorici: kavarna Bratuž.

Ker bo na razpolago le omejeno število vabil, si jih preskrbite takoj v začetku razdeljevanja.

Če se v Gorici nabere dovolj ljudi, se organizira prevoz s avtobusom.

Risarski natečaj za naše šolarje

Odposlanstvo Uprave za gospodarsko sodelovanje (ECA) v Trstu je z dovoljenjem prosvetnega oddelka ZVU razpisalo risarski natečaj za učence. Šolska ravnanstva so v ta namen dobila podrobna navodila. Pri natečaju lahko sodelujejo vsi učenci javnih in zasebnih šol na anglo-ameriškem področju STO-ja v starosti od 8 do 14 let. Zmagovalci bodo dobili lepe nagrade tako od odposlanstva ECA v Trstu, kakor tudi mednarodne nagrade v Parizu. Slovenskim učiteljem in učencem svetujemo, naj sodelujejo pri tem natečaju.

Nabrežina - smrtna nesreča

V nedeljo, dne 16. t. m. se je po tragičnem naključju ponesrečil v Jugoslaviji g. Milko Okretič, mlinar iz Nabrežine. Udeležil se je izleta motociklistov po Istri in Sloveniji. Ko je v skupini drugih izletnikov vozil z motornim vozilom proti Reki, je na cesti, malo pred mestom zadel ob robnik in se prav močno poškodoval. Ponesrečenca so takoj pripeljali v reško bolnico, kjer je v tork podlegel smrtnim poškodbam.

Pokojnik je bil dober in izvežban mojster v svojem delu, kot človek pa vedrega duha, družaben in priljubljen. Odlikoval se je zlasti po svoji narodni zavednosti, ki jo ni nikdar skrival. Ne v kratkih časih fašizma, ne v času homatij med vojno, ko je zaradi slovenstva okusil trpkost ječ in deportacij in tudi ne v povojni dobi, v povsem mračnih in zmehanih razmerah. Bil je torej mož, ki ni klonil s hrtenico in prodajal svojo narodno čast. Bil je eden izmed tistih redkih iz Nabrežine, ki so se udeležili pred dobrimi štirimi leti, to je še v času ustrahovanja, prvega javnega zborovanja svobodnih in demokratičnih Slovencev v Trstu. Pokojnik je bil viden in agilen član slovenske politične organizacije v Nabrežini; udeležoval se je tudi pri zadrugi »Prosvetni dom« za katero se je že pri njeni ustanovitvi in pozneje kot odbornik vsestransko zanimal in pri nji sodeloval. Pogrešali ga bomo, ker smo izgubili iz naših, že itak razredčenih vrst, moža redkih odlik, moža, ki je bil dober kot mojster, vzoren kot oče, značajan in odločen kot sin svojega rdu. Zdaj naj živja svoj mir na svoji domači zemlji in Bog naj mu bo milostni plačnik. Užaloščeni in hudo prizadeti družini izrekamo iskreno sožalje.

Odgovorni urednik: Stanko Stanič

Tiska tiskarna Budin v Gorici

Po Krasu

Ubogi zidovi...

Bliža se 1. maj. Po zidovih je vedno več lepakov. Nekateri časopisi kar obupno kličejo na delo za prvi maj. Vsak pisani poglas se navadno konča s svetovno željo po miru. Toda kaj se v resnici poleg teh papirnatih razlogov miru dogaja? Lepaki in časopisi kričijo po miru, ponoči pa partijska celica razposlje svoje aktiviste, ki z ogljem in črno barvo pomažejo nasprotno prvomajske plakate. V tem podjetju nosijo zastavo kominformisti, pa tudi titovci ne zaostajajo.

Pri tem sovraštvu, ki bruhla na dan med obojnimi komunistom zlasti ob prvem maju, želimo poudariti dvoje. V celoti obojamo pobalinsko mazanje letakov po zidovih in prav tako obojamo ponočno pisanje po zidovih, ki se ponekod zopet pojavlja. Mislimo tudi, da bi mogla vsaka pametna občinska uprava prav tako skrbeti za lepoto in dobro ime vasi. Če nočni zlikovci mažejo zidove in plakate, ali ne bi mogla pametna občina najti poti, da se ta nočni lepomis odstrani in tako vsaj pred tuji obvaruje čast vasi! Vsekakor bo treba drugo leto pravočasno opozoriti vse oblasti, da smo resni ljudje siti tega masovnega sovraštva po zidovih! Saj imata oba komunistična brata svoje časopise. Tam naj se obdelujeta po mili volji. Pametni ljudje po takih papirjih tako več ne segajo!

Darovi za sklad L. Kemperleta

J.B. 2000; slovenski dekliški krožek (M. M.) v Rimu 1000; ob obletnici smrti Karle Verazzi iz Trsta za naš list 200; ob smrti Ane Ota iz Krogelj namesto cvetja 200.— lir.

Srčna hvala!

PRISPEVAJTE
za L. Kemperletov sklad!

ZA »SLOVENSKO SIROTIŠČE SV. DRUŽINE«

Ob priliki biserne sv. maše nabrali pri razdeljevanju knjižice: Sveta ura, prostovoljnih prispevkov še: N.N. 2850; gospa Gravner 1000; I.B. 5000; cerkvenik Srca Jezusovega v Gorici 200.— lir
Vsem našim dobrotnikom srčna hvala in zagotovilo molitve.

Dr. ALOJZIJ REMEC:

LETA 1682...

III.

Pisar Lichtenberg in grajska hlapec Jurij in Gregor, ki so stržili vhod v grad, so tisto noč sedeli v nizki obokani sobi ob vratih ter prešerno igrali in pili.

Lichtenberg je učil svoja tovariša latinskih verzov:

»Per vinum, gaudium et patientiam
vineumque mortem pestilentiam.«

Razložil jima je tudi, kaj pomeni to: da namreč z vinom, veseljem in potrpežljivostjo premaga človek smrt in kugo. Pravil jima je, da ima ta rek v latinskem jeziku čudovito moč proti boleznim.

Hlapec sta mu verjela in s težkim jezikom jecljala besede za njim, metala karte na mizo in se po domače pridušala in klela, če sta izgubljala.

»Z žgano vodico se tudi kuga in jeza prežene, prijatelja moja. Še boljša je nego vino, ker je močnejša!« ju je tolažil pisar. In posoda z žganjem je šla okrog mize.

»Ali jo unesemo, ali ne, gospod sece-

tarius?« je vprašal Jurij, ki je bil starejši, in je srdito udaril ob mizo.

»To partijo?.. Morda...?« je odgovoril pisar.

»Kaj partija! Življenje, mislim. Tam zunaj se godi sam Bog vedi kaj. Če sodim po zvonjenju od onega tedna, vse je pol vasi pomrlo. Zdaj že dolgo ne zvoni več — mežnarju se nemara več ne ljubi vleči za vrv. Torej to mislim. Ali jo unesemo, ali pobere tudi nas tista pestilenca, o kateri ste pravili...«

»Tega ne vem...« je počasi odgovoril pisar, prešel karte in pobral denar. »Lahko se nam zgodi kakor s to partijo. Vse je kazalo, da jo izgubim, pa sem jo le dobil. Tako je z boleznijo in s smrtjo...«

»Naš grof se nemara zelo boji. Nič ga ni na izprehod...«

»Ah, kaj grof! On se ne boji niti vraga — za svakinjo mu je...«

»Z svakinjo... Za gospo Katarino...« je pomežiknil Gregor, mlajši hlapec, in se nasmejal.

Pisar se je razjezil.

»O temu ne govorimo... Grof je grof, vidva sta pa grajska hlapec Jurij in Gregor...«

Hotel sem samo povedati, kako je nekoč

nekdo zaupal gnjat mački, naj jo čuva...« se je smejal Gregor.

»Jezik za zobmi in igrjamo!« je vzrojil Lichtenberg in premešaval karte.

Nenadoma se je zdrnil in poslušnil.

»Tiho! Ali se ne čujejo od zunaj koraki?«

Gregor je skočil k ozki, visoki lini, skoz katero je molela ven mušketa, in pogledal na cesto, ki se je spenjala zunaj v motni mesečini iz vasi do grada.

Bled in preplašen je odskočil.

»Prikazen...« je zajeljal.

»Kaj?« je vprašal pisar, pobral karte, ugasnil plamenico in jo otrl ob tla.

»Prikazen...« se je stresel hlapec. »Dolga, črna postava kleči tam zunaj sredi ceste, se priklanja, razprostira roke in pogleduje proti gradu. Črna smrt je...«

»Sema!« se je razjezil pisar in stopil sam k lini. Res je ugledal tam sredi ceste, dober streljaj od grada, v črni halji visoko postavio, ki je stala nepe-mična, nema, kakor iz kamena izklesana v polmračni svetlobi.

Zaklical je svoj rek, naj se umakne in naj ne hodi bliže, a prikazen se ni ganila, bila je kakor zamaknjena.

»Bomo videli, ali se umakne...« je tiho

zarenčal in zgrabil Gregorja za roko.

»Streljaj!« je ukazal in stopil od okna.

Hlapec je s tresočimi se rokami prijel za težko puško, pomeril in sprožil. Jeklo je prasnilo ob kresilni kamen, iskre so zaprsle, a puška ni počila.

»Na duhove ne bom streljal...« je drhtel hlapec in omahnil v kot na klop.

»Tepec! Na prašnici ni trohice smodnika!« je zarjul Lichtenberg, zgrabil z roko v usnjato mošnjo s smodnikom, ga nasul na prašnico, prijel za mušketo in pogledal ven.

S počasnimi koraki se je postava bližala.

»Nazaj!« je zatulil pisar.

»Katarina... Leonhard... Ludvik...«

Ta klic je zamoril grom muškete, ki jo je tisti trenutek skoraj nevede sprožil Lichtenberg, sam trepetajoč od groze.

Hlapec sta drhtela na klopi in se križala, kakor bi bila prišla njiju zadnja ura, pisar pa se je naslonil k lini in strmél z izbuljenimi očmi ven.

Počasi, počasi se je dim razgubil, a mrak je bil gostejši nego prej, oblak je bil nemara zakril mesec. Cesta je bila prazna, kolikor je bilo moč videti v poltemi, in črne postave, ki je bila prej zunaj,

ni bilo več nikjer.

Vrata so se odprla in pod obokom je stal sam grof Ludovik de Vacaneis z voščeno svečo v srebrnem svečniku v roki.

»Kaj je? Zakaj ste ustrelili?«

Hlapec sta bila od strahu še nema, pisar pa je v zadregi pripovedoval, da se je nekdo bližal, da se ni hotel vrniti in da je zato streljal.

Grof je pogledal na cesto, ki jo je zopet obhvala motna mesečina.

»Zunaj na cesti ni videti nič ne na tleh ne drugod. Ali ste streljali naravnost v neznan osebo?« je vprašal zlorajen.

»V prsi, gospod grof...« je odgovoril pisar in povesil oči.

»Saj ne znate streljati. In sploh sem ukazal streljati le za strah...«

»Bogve ali je bila tista prikazen sploh človek. Jaz prisežem, da je bil duh...« je mrmral Gregor, ki je bil tačas ukresal ogenj in prižgal plamenico.

»Sence in prakazni vidite, ker ste se napili. Po žganju diši in po tleh so raztresene karte... Lichenberg, ali sem vam ukazal na ta način stražiti? Če vas še enkrat tako dobim, vas poženem vse tri v temnico pod stolpom za mesec dni ob kruhu in vodi...« (Nadaljevanje)